

Estudi d'Evangelí (Mc 8, 27-38) proposat per l'Hilario Ibáñez i realitzat al grup 'Sense nom'

“La pregunta de Jesús ‘qui dieu que sóc jo’? és la pregunta de tot ésser humà que vol viure en plenitud”

Un Estudi d'Evangelí: Mc 8, 27-38

L'estudi d'evangelí que us proposo el realitzarem seguint un esquema clàssic de lectura. Primer donaré algunes pinzellades per situar el text en el relat que ens presenta Marc, per després, fer una relectura des del nostre temps.

L'evangelí de Marc -escrit voltant de l'any 60-70- no és un recull de cròniques d'esdeveniments de la vida de Jesús situats d'una manera aleatòria. Al contrari, té una estructura coherent i bella, encaminada a complir una finalitat determinada: ajudar la comunitat destinatària a redescobrir qui és Jesús, la seva forma de ser Messies i Fill de Déu, i a conèixer amb més profunditat què és ser seguidor i deixeble de Jesús. Amb aquest objectiu, Marc va fer d'una manera i d'una altra la seva catequesi particular sobre Jesús de Natzaret.

El context

La situació geogràfica on es produeix l'escena no és casualitat; es produeix a Cesarea de Filip, a uns 40 quilòmetres més al nord de Galilea, al peu del Mont d'Hermón, fora dels límits d'Israel. Presentant-se aquí, Marc vol destacar que Jesús transcendeix els límits del judaisme. És l'últim episodi en el Nord, des d'allà s'inicia la marxa a Jerusalem; "On moren els profetes".

El text se situa en el bloc central del relat, que presenta Jesús i els seus

deixebles anant de Galilea a Jerusalem. Aquest bloc comença amb la curació d'un cec a Betsaida, Galilea (8, 22-26); i finalitza amb la curació d'un cec a Jericó, entrada a Jerusalem (10, 46-52). Tot aquest recorregut és una "catequesi" sobre qui és Jesús i quina és la missió del Messies. Al llarg del camí hi ha tres anuncis de la seva passió i mort: 8, 31-32; 9, 30-32 i 10, 32-34, als quals segueixen altres tantes reaccions dels deixebles, oposant-se al que els diu sobre si mateix. Els deixebles estan cecs, tant com els cecs als que cura i només si l'escolten i el segueixen, podran veure amb claredat.

Imatge extreta de la portada del llibre "Y vosotros, ¿quién decís que soy yo?", de José Antonio Salas, i publicat a l'Editorial Gramática Parda.

La pregunta

La conversa que narra Marc té dues parts:

A la primera part ens presenta Jesús preocupat per com li percep la gent que el segueix, què és el que es diu d'ell. El que se sent; allò que les aparences diuen, els estereotips, les creences. Els deixebles contesten com per sortir del pas i, com els amics que no volen donar un disgust, li oculten que també li diuen boig, endimoniat, blasfem, golafre i bevedor.

La segona part de la pregunta es dirigeix a ells mateixos: "Qui dieu que sóc jo?". Jesús vol aclarir-ho amb el seu cercle més reduït de seguidors. Pere respon amb ímpetu i convenciment, mogut més per la intuïció que pel pensament: "Tu ets el Messies". Jesús lloa la resposta de Pere, però, tot seguit proclama amb total claredat què significa ser el Messies. "El Fill d'home ha de patir molt, ser lliurat a les autoritats. El mataran i ressuscitarà".

Jesús es diu a si mateix "Fill d'home", no Messies, que és un terme posterior en la comprensió de qui és Jesús per part de la comunitat cristiana. Aquesta declaració de principis xoca amb la idea de Messies que tenien els deixebles. Jesús els trenca els esquemes: El Messies té més a veure amb el servent sofrent d'Isaïes que amb el triomfador i restaurador d'Israel. O dit d'una altra manera, l'alliberament no ve des del poder i el triomf, sinó des del despullament i l'anorreament.

La reacció

Pere reacciona renyant Jesús; no sabem què li va dir exactament, perquè Marc sembla que ho dóna per sobreentès¹, però sí que ens diu clarament que Jesús li replica i el renya davant dels deixebles.

Sembla normal que Pere reaccionés d'una manera entre sorprès, desil·lusionat, fins i tot una mica paternalista (escolta, no vagis per aquí, que aquest no és el camí). No és

fàcil trencar creences; Pere creia, perquè així ho deia la tradició, en un Messies gloriós i vencedor dels enemics del judaisme, per a ell és incomprendible un Messies humiliat i vençut fins a gairebé l'aniquilació.

La reacció de Jesús sembla que és la d'algú que està bastant preocupat per ser fidel al que s'ha compromès, la seva reacció és bastant irada, com per espantar un pensament que li ronda el cap i que vol rebutjar: fer les coses des del poder, el prestigi, la fama. Sembla probable que Jesús trobi la temptació de Pere encara més forta que les temptacions que Mateu i Lluc ens relaten provinents de Satanàs, perquè vénen d'una persona molt propera. Però cal entendre a Pere: per a ell el dimoni és Jesús que rebutja ser el que el Messies ha de ser. Pere, portant-se les mans al cap, pensaria que qui pensava com Satanàs era Jesús.

Es posa de manifest la contraposició entre dues maneres d'entendre la missió de Jesús.

- El regne del Messies com a regne exterior, que inclou política, prosperitat i esplendor de culte; el regne del cel com conversió manifestada en obres.

- Salvar la vida; perdre la vida.

- El Messies triomfant; Jesús crucificat. Els seguidors que triomfen com a mediadors entre Déu i els homes; els deixebles que serveixen patint en silenci.

- Dos mons, dos messianismes, dues mentalitats, dues religions. Una és la de Jesús, l'altra és la que va matar Jesús.

Aquesta és la tensió de tot l'evangeli. Pere creuria que està pensant en coses divines, mentre que Jesús presenta coses humanes. La qüestió és, quin d'ells, Jesús o Pere, sap quines coses són 'humanes' i quines coses són 'divines'? Marc ens ho va aclarir, sense deixar lloc a dubte: La vida plena és situar-se en la dinàmica de Jesús.

¹A la versió de Mateu 16, 22, Pere li diu: Això no et passarà. Lc 9, 22 no diu res al respecte.

Una relectura

Un cop recriminat Pere, Jesús s'adreça a tots els que el seguien. Sembla que Marc vol deixar molt clar quina és la proposta de Jesús i quines són les resistències dels deixebles. Als seus deixebles els proposa el mateix camí que ell va a seguir: és una invitació a entrar cada vegada més en la lògica de Déu, en la lògica de la Creu, que no és abans que res aquella del dolor i de la mort, sinó la de l'amor i del do de si que porta vida. És entrar en la lògica de l'Evangeli. És, en definitiva entrar en la lògica de la Vida.

Jesús convida a entrar cada vegada més en la lògica de Déu, en la lògica de la Creu, no la del dolor i de la mort, sinó la de l'amor i del do de si que porta vida.

El que Marc posa en boca de Jesús no és altra cosa que la saviesa de la vida. No és altra cosa que la

transmissió del secret de la vida. Per això, més que moltes elaboracions teòriques, convé penetrar en aquest misteri de la vida, que Jesús va fer a la perfecció. Situar-se d'aquesta manera, probablement ens reconciliï amb unes expressions que han estat rellegides des de la negativitat i la renúncia i no des de la positivitat que suposa el missatge evangèlic.

Una primera expressió "Si un vol venir amb mi, que es negui a si mateix...". No és fàcil sospesar el veritable significat d'aquesta frase; sobretot si tenim en compte que el text no diu negar, sinó "renegar de si mateix". Probablement Jesús ens està dient que ens enganyem, creient que som el que apareix i que ens serveix per definir-nos: sóc mare, o pare, treballador, sóc fill de, etc. Això és el fals jo... i quantes vegades quan ens "analitzem" no sortim d'aquest circuit? "Perquè a més pertanyo a una associació o a una església, o a un partit". No ens podem quedar en el

que ens diuen des de fora: "uns que Elies, altres que Joan...". Al que hem de respondre és a una pregunta que sosté totes les anteriors: qui sóc?

Una altra expressió que xoca i que funciona com un koan o una endevinalla: "Qui vulgui salvar la seva vida la perdrà...". No fa relació a la vida corporal i la vida de l'ànima; no es tracta de triar entre dues vides, sinó de buscar la plenitud de la vida en la seva totalitat. Marc, amb aquesta mena d'endevinalla, vol deixar clar que seguir Jesús garanteix una plenitud d'humanitat.

La plenitud vol dir ser el que realment som: Ens perdríem en els conceptes, com ens perdríem si acudíssim a una voluntat externa que ens donés aquesta plenitud. "Res de fora pot fer bo o dolent a un ésser humà". Per això la saviesa de Jesús neix del més profund del nostre ésser, el fonament és Déu.

El profund sentit de la vida és el ritme del perdre per guanyar; de morir per ressuscitar, però no com dos moments diferents i separats, sinó que en la mateixa pèrdua està el guany i en el mateix morir hi ha la resurrecció. No són dues coses una darrere l'altra: són dues cares d'un mateix moviment.

Per poc que ens fixem, podem veure que tot el que ens envolta i tot el que vivim té aquest ritme, o per ventura

¿s'educa sense perdre temps i posar a disposició de l'altre el que se sap perquè l'altre aprengui? ¿Es té cura d'una persona sense desvincular-se del propi interès? ¿Es fan coses pels altres sense deixar anar les pròpies apetències?

Jesús ens està dient que ens enganyem, creient que som el que apareix i que ens serveix per definir-nos. Hem de respondre a una pregunta que sosté totes les anteriors: qui sóc?

Evidentment hi ha resistències i l'actitud de Pere i els deixebles les posen de manifest, perquè solem funcionar entre el pol del plaer i el dolor buscant un i evitant l'altre: es busca el plaer, la supervivència, el prestigi, la fama, la seguretat i això ho

El profund sentit de la vida és el ritme del perdre per guanyar; de morir per ressuscitar, però no com dos moments diferents i separats: en la mateixa pèrdua està el guany i en el mateix morir hi ha la resurrecció.

resistències de l'afecció a les meves coses, els meus pensaments, les meves creences, els meus egos; aquest és un dolor inevitable per arribar a la plenitud. És desprendre's del que hem anat adquirint: posició, carrera, coses que hem fet, situació en la vida, el caràcter, fins i tot les opinions, els sentiments i emocions, que ens dona la falsa impressió que és això el som. Però no és així. Arribar al que realment som passa inevitablement per despullar-nos del que creiem ser per ser realment. Aquí hi ha la gran saviesa de Jesús.

En Jesús, la creu, el despullament, l'arribar buidat total a la seva mort, és l'hora de la seva plenitud. Es va identificar amb Déu, que és amor total, que és donació plena. I justament aquí es produeix la resurrecció: en el mateix acte del lliurament compassiu. És aquí on el centurió proclama que aquell que mor és el Fill de Déu (Mc. 15, 39). Jesús va viure i va predicar que

l'específicament humà, és consumir-se en el lliurament al bé de l'home concret.

Tenim la metàfora del gra del blat, que en el mateix moment de donar la vida per fer una espiga, es mor; desapareix: ha fet el que havia de fer. O podem recórrer també a la imatge de l'espelma, que està feta per ser encesa i que, cremant, il·lumini. Però, al cremar, no té més remei que consumir-se. Ningú es posa les mans al cap per això. Al contrari, només llavors adquireix ple sentit la seva existència. Només quan la foscor ens obliga a encendre-la, cobra tot el seu valor com a espelma. Una vegada que s'ha consumit, no té sentit el voler honorar-la amb magnífics ornaments. No hi ha on col·locar els guarniments...

Segons Jesús, aquesta és l'actitud encertada en la vida. Només quan deixem d'aparèixer com els intocables, als quals no se'ls pot molestar,

els que tenen un prestigi. Quan deixem de banda la imatge personal que ens envolta en un halo d'identitat que no és la correcta, que està construïda de

El dolor de què parla Jesús és el que es produeix per vèncer les resistències de l'afecció a les meves coses, els meus pensaments, les meves creences, els meus egos; aquest és un dolor inevitable per arribar a la plenitud.

prejudicis, creences, falses expectatives. Quan ens desidentifiquem del jo i prenem consciència del que realment som, apareix el nostre ser realment.

Per això la pregunta de Jesús "qui dieu que sóc jo"? és la pregunta de tot ésser humà que vol viure en plenitud. Aquesta pregunta es transforma en la pregunta que ens hem de dirigir a nosaltres mateixos "qui sóc jo?". No busquem la resposta ni en l'anàlisi ni en la comparació ni en les teories. Cerquem-la d'on va sorgir la resposta de Pere: en la intimitat, en la lucidesa de veure, de caure en el compte. En reconèixer la grandesa del que som: fills de Déu. Només des d'aquesta percepció més enllà del pensament i les conceptualitzacions viurem la resurrecció del lliurament. Només des d'aquí podem viure el lliurament generós que veu l'altre ésser humà amb la mateixa dignitat de Jesús, és a dir de Fill de Déu.

Meditació

Es pot finalitzar amb una meditació.

En silenci, connectant amb la respiració, deixar-nos estar a la grandesa de l'ésser més íntim i profund.

Podem anar recorrent, sense aturar-nos en anàlisi ni pensaments, experiències, fets on es veu que quan s'ha actuat des del propi ego hi ha hagut patiment. Veure també com hi ha fets, vivències en què el lliurament produeix plenitud. Quedar-nos en aquest instant on ens sentim envaïts per l'Amor que ens envolta.